

WAGNERIANA CATALANA Nº 25 ANY 2006

TEMA 5: WAGNERISME

TÍTOL: **AGUSTÍ ESCLASANS: REFERÈNCIES WAGNERIANES D'UNA VIDA**

AUTOR: *Agustí Esclasans*

Els primers 25 anys de vida d'Agustí Esclasans i Folch, reflectits en el primer volum de les seves memòries titulades "La Meva Vida"(1895-1920) (Editorial Selecta, Barcelona 1952) són un mirall, un retrat fidedigne del pensament, les vivències i els sentiments de l'autor Un quart de segle fortament marcat pel romanticisme, l'inquietud intel.lectual i el Wagnerisme. Els fragments seleccionats que transcrivim a continuació en són una bona prova.

Quan parlo de mi o de la meva família en aquestes pàgines, prego al lector que no hi vulgui veure mai ni l'ombra de la més mínima vanitat. Jo sóc un home profundament i dignament orgullós i em repugna tota mena de vanitat. Com Goethe en escriure "*Poesia i Veritat*", com *Richard Wagner* o tants d'altres en escriure llurs autobiografies, procuro seguir *exactament* els fets viscuts o patits, però cobrint-los amb el vel de la més noble poesia.

I l'any 1907 s'acaba, per a mi, amb l'estrena del *Tannhauser* al Liceu, dirigit pel mestre Franz Beidler. Això representava la meva primera topada responsable amb el geni sublim de *Richard Wagner*. I aquesta topada, tenint en compte el meu titanisme, que començava a manifestar-se, i el meu demonisme, que em feia un apassionat foll per a la comprensió de tota mena de ritmicismes musicals i. de melodies infinites, havia de tenir formidables conseqüències. *Wagner* m'ha obsessionat sempre. M'he passat la joventut al cinquè pis del Liceu. He llegit i he meditat les seves obres amb embriaguesa. He sentit els

seus drames lírics fins a saturar-me'n, i el *Parsifal*, vint-i-dues vegades. La meva íntima grandesa heroica està saturada de *Wagnerisme*. Ja ho anirem veient. Però, aleshores, amb el *Tannhauser*, era la descoberta enlluernadora. Jo tenia dotze anys.

Un diumenge a la tarda, en que tant el meu pare com jo ens sentíem una mica optimistes, jo vaig agafar el meu cor, la meva voluntat i el meu aplom amb les dues mans i li vaig plantejar la qüestió de confiança en termes apressants: estudiar el batxillerat i la carrera de Filosofia i Lletres, que era la meva il·lusió i la meva vocació. El meu pare guaita els meus ulls de fit a fit, es repapa millor en el seu seient de frare, gira la mirada vers un punt vague del sostre i, deixant el llibre que estava llegint damunt la tauleta, em respongué aquestes paraules memorables i fatídiques:-Tu, Agustinet, deixa'm fer. Tu tens de la vida una visió romàntica, cosa lògica, puix que ets tan jove, i jo en tinc una visió clàssica, per que ja vaig per vell Ja t'he dit diverses vegades que jo crec que l'edat escolar deuria ésser perllongada fins als quinze anys. Tu aniràs, doncs, a estudi fins que tinguis aquesta edat, i després ja veurem. Pensa que tot el que faig és en bé teu i que si ara no ho entens ja: ho entendràs quan siguis gran. Estudia, doncs; ves estudiant tant com puguis, fins que compleixis els quinze anys. Per a després, jo tinc designis molt millors ,que els que ara, pel que veig, tant et preocupen. Jo no vull que tu siguis un qualsevol, un sense-ofici, un bohemí de la literatura o de l'art. Vés-te fent fort en els teus estudis; ja veus que, per la meva part, jo no et nego res, ni t'ho negaré mai Fes-te home, apren a tractar els homes, guanya't bé la vida quan siguis gran. És possible que ara no m'acabis d'entendre. Quan jo ja no hi sigui, m'entendràs. I em donaràs les gràcies per haver fet per tu tot el que ara no pots comprendre. Si ets ric, ho tindràs tot, àdhuc la literatura. En canvi, si ets pobre, no tindràs res, ni la literatura. I ara, girem full!. Prou d'aquest color, i parlem d'una altra cosa; o anem a passeig, si vols, que avui és diumenge, ja han tocat les sis, i fa una tarda molt serena...

Era inútil lluitar amb aquell sant home, que tenia la recta severitat dels legisladors grecs i la rígida noblesa dels senadors romans. Jo em vaig quedar glaçat, i no sabia si conformar-me o indignar-me. Ja tenia prop de tretze anys i

cada dia veia menys clars els camins del futur Què estava destinat a fer jo, en aquest món, el dia que es morís el meu senyor pare? Jo em coneixia perfectament, i veia clar, d'una manera nítida i cristal·lina, que el taló d'Aquil·les de la meua psicologia era la manca absoluta de sentit pràctic. Jo només servia per a llegir, llegir, llegir; després de tant llegir, només servia per a omplir llibretes i més llibretes de proses i versos. El comerç em feia un fàstic horrible.

Finalment, el dimecres dia 30 de març de l'any 1910, vaig assistir i el vaig complementar en dies successius, a un esdeveniment gloriós, memorable, que em féu viure embriagat i: fora del món dies, setmanes i mesos: l'estrena a Espanya de la tetralogia *L'anell del Nibelung*, de *Richard Wagner*. Posaren «*L'Or del Rhin*», seguit, en dies successius, per «*La Walkíria*», «*Sigfrid*» i «*La posta dels déus*». Jo m'hi havia preparat, amb temps, mitjançant la lectura d'una extensa biografia de *Richard Wagner*, que m'apassiona. Vaig demanar diners al meu pare, i amb els meus modestos estalvis vaig poder adquirir un seient fix del mig del cinquè pis del Gran Teatre del Liceu, que aleshores valien quatre quartos, :ben diferent d'ara, que són caríssims. Vaig sentir, doncs, les quatre jornades; i vaig quedar-me atuït, embriagat, foll, trepidant tot jo al contacte de tanta bellesa heroica i de tanta grandesa olímpica. *Richard Wagner* no era un home de la terra, sinó un heroi o un déu del *Walhalla*. Oh, estimadíssim galliner del Liceu! D'aquesta feta, tu et convertires en el meu refugi obligat de cada diumenge a la tarda. Durant anys i anys, vaig ésser un «liceista» convençut, d'aquells que anaven a trompades contra els imbècils i els filisteus per imposar la grandesa de *Wagner*... i dels altres. Puc ben dir que la immensa *Tetralogia wagneriana* va donar-me la total *virilitat* que em mancava, i que de l'edat de quinze anys data la primera idea de la meua futura "*Ritmologia*". La meua *universal* formació sistemàticament autodidàctica no podia tolerar ja poca-soltes de nyigui-nyogui. *Richard Wagner* era el meu déu. I vaig encomanar-me la seva grandesa.

La mort del meu il·lustre preceptor (19 abril del 1910) llançà un vel morat i negre damunt la relativa joia d'aquell any de la meua adolescència. El doctor Norbert Font i Sagué havia caigut malalt d'una infecció tifoidea, i el seu

cos delicat, d'home de 36 anys, no havia pogut resistir la força del mal. Tot en ell era delicadesa: les faccions, la complexió, les maneres, la sensibilitat, però sobretot la intel·ligència. Jo acabava de tornar de Sitges, on havia passat uns dies de vacances per refer-me de les conseqüències d'una petita grip, i només vaig tenir temps de pujar al tren, juntament amb el meu pare, i d'arribar a Barcelona poques hores abans d'assistir a l'enterrament d'aquell que havia estat el meu mestre idolatrat. ¿Era possible que aquell home tot flama, tot esperit, tot intel·ligència, pogués contemplar-me des del fons del seu taüt sense alçar-se i avançar vers mi amb els braços estesos i els llavis somrients? Jo era el més petit, però no el menys amant, dels vetlladors del seu cadàver!

Els mesos de maig i juny de l'any 1913 tingueren lloc a Barcelona múltiples actes solemnes per tal de commemorar el centenari de la naixença de *Richard Wagner*. Ja no cal dir que no me'n vaig deixar perdre ni un. Jo aleshores passava la immensa febre wagneriana, que tant m'ajudà a gestar i crear, amb la seva heroica grandesa, l'obra futura del meu Sistema de *Ritmologia* de Catalunya. Comparats amb el déu *Wagner*, tots els altres músics del món em semblen una colla de nyicris. El més complet i transcendental de tots els actes que s'organitzaren fou la sèrie de cinc grans festivals que **l'Associació Wagneriana**, fundada i dirigida pel meu bon amic Joaquim Pena, i l'Orfeó Català, dirigit pel mestre Lluís Millet, celebraren al Palau. Aquests cinc festivals compregueren audicions de les obres de *Wagner* en forma cíclica gairebé total. Hi foren donats fragments de *Parsifal*, que aleshores encara no era del domini públic, i que només podia representar-se a Bayreuth, però la vídua, Còssima Liszt, i el fill, Siegfried Wagner, autoritzaren les audicions, en honor de Barcelona, mentre el *Parsifal* hi fos donat en forma fragmentada. Recordo que, molts dies abans, jo ja havia comprat les localitats, fent un gran esforç econòmic, i per por de quedar-me sense. Abans de començar cada concert, mitja dotzena de músics de l'orquestra sortien, a la balconada del Palau de la Música Catalana, en l'angle del carrer Baix de Sant Pere, i llençaven al vent i al silenci de la nit la tocata mateixa que s'interpretava des del balcó del Teatre de Bayreuth per anunciar el començament dels espectacles, i que havia estat escrita pel propi *Wagner*. Com que jo no volia

deixar-me perdre res del meu ídol, ni els concerts ni les tocatas. tenia molta feina per a copsar-ho tot. Primer entrava a la sala i seia a la meua localitat; poca estona abans de començar, eixia del local i em plantava davant la façana, després de dir als empleats que recollien les entrades que sortia per tal d'escoltar la tocata; i, quan aquesta havia acabat arrencava a córrer novament vers la sala, per tal de no deixar-me perdre ni els primers compassos del programa.

Conservo un record enorme, inoblidable, d'aquests cinc grans festivals wagnerians. Jo, que em sabia de memoria (gairebé!) totes les obres de *Wagner*, vaig fer un veritable curs de la meua música preferida, que em féu més profit moral, físic, intel.lectual i espiritual que una cura d'alta muntanya. Jo aleshores era un «home» de divuit anys escassos, més aviat alt que baix, prim, de rostre bru pàl.lid, demacrat, una mica dantesc i amargat, de boca contreta, enormes ulls negres i brillants que llançaven foc i que se'm menjaven la cara. Vestia sempre de negre, amb corbata petita de llacet morat, portava un barret negre d'ales amples, enfonsat fins el clatell, i fumava en pipa matí, tarda i nit (vici meu d'aquella època, que vaig adquirir a França, i que vaig perdre totalment als vint i cinc anys, com ja he dit, a causa d'un accident que ja contaré quan sigui l'hora). Tenia una manca de sentit pràctic absoluta, feblesa (si això és una feblesa) que no he acabat de corregir encara, avui, als cinquanta anys. Caminava a grans gambades, fent monòleg interior, sense veure ningú i recitant versos i cantant música wagneriana en veu alta pel carrer, la qual cosa feia girar el cap dels transeünts, els quals somreien divertits, prenent-me per un boig, sense ésser capaços de comprendre que allò era un *raptus* produït pel meu enorme excés de vida interior. Fumava molt; no bevia gens. La meua castedat era total. Ja contaré més endavant com, gràcies al meu puríssim amor per Cecília, vaig arribar a l'edat de vint-i-cinc anys data de la seva mort, verge de cos i d'ànima.

Però aquests festivals del centenari de *Richard Wagner* tingueren una altra transcendència per a mi. A la localitat del meu costat esquerre hi havia assegut un jove de vint-i-dos anys, fill de pare català i de mare alemanya, que aplaudia com un foll, igual que jo. Com que la follia s'encomana, sobretot si és tan autènticament wagneriana com ho era la nostra, ens férem grans amics. Em

digué que es deia Hans Schroder i que estudiava música. Passejàvem junts, recitàvem poesies, i aviat em convidà a anar a casa seva, on em presenta els seus pares i la seva germaneta. Un diumenge organitzarem una festa sonada, en el salonet de rebre de casa d'ell, tot ple de cadires i guarnit de flors i de corones de llorer amb llaçades vermelles, a la manera germànica, que després penjaven a les parets, on el llorer anava tornant-se ressec i les cintes s'esllanguien i empolsinaven, la qual cosa feia molt bonic. Penjaven dels murs retrats de Bach, Beethoven, Mozart, Schubert, Chopin, etc. I al damunt del piano, en el lloc d'honor, amb uns canalobres d'espelmes morades a cada costat, ja no cal dir-ho: *Wagner*. La primera part de la vetllada consistí en una lectura de poesies meves, la darrera de les quals, llegida per mi a peu dret i amb veu tremolosa, portava per títol: «*Al déu Richard Wagner - in memoriam - en el seu centenari*», i en ella vaig emprar per primera vegada el meu metre-rítmic de tres per cinc, plana-aguda-plana, canònic del Sistema, general en tota l'obra futura dels meus *Ritmes*. La segona part fou tocada al piano, violí, contrabaix i flauta, per amics de l'amic Hans Schroder. Assistiren a aquesta festa memorable una cinquantena d'amics i d'amigues, tots ells avui dispersats per la vida o per la mort. Aquesta fou la primera de las mil-i-una lectures que he fet en la meua vida. tan treballada i agitada, privadament, públicament, o una mica de cada cosa.

I com que l'any 1913 havia començat wagnerianament, calia que anés seguint la magnífica commemoració wagneriana. El dia 21 de juny fou estrenada al teatre Tívoli una pel·lícula (aleshores encara no se'n deien films) de 3500 metres, que portava per títol *La vida de Richard Wagner*, que estava dividida en set parts o èpoques i que era projectada amb música d'orquestra dirigida pel mestre Joan B. Lambert. Va fer-me un efecte enorme i vaig anar-la a veure cinc vegades. Era d'una perfecció alemanya, insuperable per aquella època, però una mica freda i artificiosament estilitzada, com tot l'art germànic. Vaig viure moltes setmanes en un estat heroic i sublim, produït en mi per aquesta pel·lícula; i encara avui en pensar-hi, mentre escric aquestes ratlles, torno a sentir en mi l'esgarripança estètica i ètica "dels vells miracles complets", com diria el "meu" don Joan Maragall...

Al Liceu, en Viñas i la Kaftal posaren el *Tristany*. El 31 de desembre tingué lloc un esdeveniment enorme: l'estrena del festival sagrat de *Richard Wagner Parsifal*. Molts dies abans, jo ja portava a la butxaca la localitat, que aquella nit, excepcionalment, per estar d'acord amb l'efemèride, era de quart pis i seient fix de primera fila del mig. Em vaig desdinerar, i vaig anar curt de quartos durant molts dies; però la cosa s'ho valia. La representació comença a les deu de la nit, puix que fins en començar l'any nou no cessava l'exclusiva de l'obra que posseïa el Teatre *Wagner* de Bayreuth. I la diferència d'hores. segons deien els entesos, feia començar l'any, a Barcelona, a les deu d'aquí, que eren les dotze d'allà. Començaren, doncs, a les deu tocadés, i acabaren després de les cinc del matí del dia de Cap d'Any de 1914. Recordo que l'intermedi del primer al segon acte durà una hora i mitja i que torna a començar, després, a les dotze menys deu minuts. Jo vaig anar-hi amb el meu amic i professor d'alemany Hans Schroder. I ambdós gaudirem com el que érem: un parell de folls. Estavem literalment embriagats de *Parsifal*, de melodia infinita, de *Leitmotiven*, de grandesa, de pompa, de cristianisme... germànic, de música celestial, de decorats *roulants* i de campanes invisibles. Com que ell era alemany i músic, anavem seguint la representació amb la gran partitura oberta damunt l'àmpit del quart pis. I com que el Liceu estava tot a les fosques, ell anava girant els fulls i jo li feia llum amb una diminuta llanterna de mà, que només aclaria el petit negrall de les notes musicals. Oh nit inoblidable, cristal·lització perfecta del nostre amor flamejant envers el geni de Bayreuth! Com que Hans Schroder era fill d'una família benestant i jo era pobre, volgué celebrar l'esdeveniment convidant-me a sopar. I, durant l'intermedi, anàrem al cafè restaurant Gambrinus, on paladejarem un sopar estupend, completament germànic... com si talment ens trobéssim al propi Bayreuth: molta sopa forta, molts *cervelas*, molta *choucroutte*, molts panets salats, molta carn adobada, molts pastissos inefables i fruita confitada, i, molta cervesa i vins alemanys. Retornarem al Liceu; i després de les cinc, en sortir al carrer quan s'acaba la representació, ens declararem incapaços d'anar a dormir. Agafarem el primer tramvia de la Barceloneta. i ens n'anarem a saludar el primer dia de l'any 1914, que començava amb una lleu nevada, passejant (nosaltres, no el dia),

trajecte amunt i trajecte avall i llançant a plè pulmó tots els fragments d'obres de *Richard Wagner* que ens sabíem de memòria, i que eren molts. La gent que passava pels carrers i ens mirava ja no ens feia cas. Devien pensar-se que estavem borratxos. Sí, senyors; ho estavem. i amb molta honra: borratxos de *Wagner*, de música, de salut, de joventut, de fúria creadora, de "*Sturm und Drang*"! Més tard he vist el *Parsifal* vint-i-dues vegades; i encara hi tornaré. Com era lluny, cada dia més, tota la meva vida passada! França m'havia ben afrancesat; però el meu amic Hans Schroder m'havia germanitzat. Ens estimavem com dos germanets, ell el gran i jo el petit. Ell el músic i jo el poeta. "Cal que aprenguis ben bé l'alemany - em deia -, car és precis que vinguis amb mi a Berlín. a Weimar, a Bayreuth. A Weimar, per Goethe i Schiller, a Bayreuth, per *Wagner*. Tu estas magníficament capacitat per a comprendre la grandesa del nostre geni alemany. Quan retornis a Barcelona. si retornes algun dia, jo et juro que t'interessarà més l'Alemanya idealista que tota aquesta merda de "*saluds*" gavatxos!". ..Parlava enardit per l'entusiasme juvenívol, i jo me'l creia. ¿Qui podia dir-li aleshores, al pobre, inoblidable germà Hans Schroder. que aquell era el darrer començament d'any que veia i que abans de deu mesos, ja no existiria engolit de l'horrible terbolí de la guerra que s'apropava?

El día 8 de desembre de l'any 1915, festa de la Puríssima Concepció, vaig ésser invitat a un concert familiar que un grup de jovenets i jovenetes celebraven a casa d'una molt honorable família barcelonina. Recordo que, mentre hi anava, el cel estava molt gris i plovisquejava. Varem aplegar-nos, confortablement, al salonet de música, en el qual les espelmes rosades del piano flamejaven silenciosament, com un reflex, en el banús xarolat, de la dansa de les flametes blaves i grogues dels troncs mig calcinats que crepitaven en la llar metàl·lica. Piano, violí, oboè i violoncel jugaven la joia pitagòrica dels mestres clàssics. De sobte, la meva mirada vaga es clava en un dels angles de la cambra. Una testa virginal, púdica i lluminosa com la d'un arcàngel, destacava damunt la seda o el vellut florejat d'una cortina morada. Era una joveneta inefable, que escoltava la música amb els ulls baixos, rossa com un fil d'or, de faccions italianesques i catalanesques, fina i perfecta com les testes femenines d'En Josep Clarà o de d'Enric Casanoves. Tenia els llavis

rosats, sense pintar, i els seus ulls, quan s'acaba la música, brillaven amb tornassols blaus i verds i daurats, i s'envellutaven amb serositats opaques i ruboroses. Vestia de dol, i l'or solar dels seus cabells rinxolats li queia elegantment damunt la nuca, el front i les espatlles. Vaig apropar-m'hi, subjugat. Ens presentaren. Ens mirarem serenament i ens compreguérem púdicament. Era la nostra hora inefable, l'instant de la nostra suprema purificació. Es deia Cecília. Quin nom, per a un ritmòleg com jo! Santa Cecília, patrona de la música... Ella es deia Cecilia. I jo vaig alçar el meu cor i la meva ment fins el setè cel de la beatitud. Ens estrenyèrem les mans i ens somriguérem. Tot s'aturà, olímpicament, al nostre voltant. Les nostres vides restaren centrades i enllaçades fins a l'hora de la mort i més enllà. Ella es deia Cecília i tenia quinze anys. Jo era benaurat i en tenia. vint. El món s'aturà. I Cecília i jo escoltarem, extasiats, la música de les esferes.

Precisament aquells dies donaven al Liceu *El vaixell fantasma*, obra del *Wagner* de Riga (1841-1842), assedegat de pau i d'amor, ànima vagabunda que, com sempre en els seus drames lírics, cerca la redempció en la dona, en l'amor i la pau de la fidelitat femenina. Encara vaig trobar en aquesta obra reminiscències de l'òpera, però el gran, l'únic, l'immens simfonista que fou *Wagner* s'afermava en el *Vaixell* amb una puixança magistral. L'atmosfera sonora, no encara ben bé la seva tan personal "*melodia infinita*" triomfava màgicament. Però el triomf total havia de venir poc temps després, amb el *Tannhauser* revolucionari.

On era la meva obra sistemàtica incipient? Voltada de boira, molt vagarosa, la meva futura doctrina ritmològica s'insinuava amb timidesa. però s'insinuava. Eren els meus patrons de comprensió universal Goethe i *Wagner*, els retrats, dels quals, costat per costat, presidien la meva cambreta. El primer, per a mi, representava la serenitat heroicament aconseguida. El segon, la passió no menys heroicament transformada en ritme grandios, en melodia infinita, en titanisme demoníac; igual que a Goethe, pero d'una altra manera. Eren dos superhomes, no per menyspreu dels humils o de la humanitat feble i patidora, sinó per "sobrerealització" de la matèria, i per

“sobrematerialització” de la realitat. Goethe i *Wagner*: heus ací els meus dos enormes patrons de glòria en aquella època. I no m'atreviria a dir que hagin deixat d'ésser-ho avui.

El dia 28 de desembre (de 1918), ens arribava la nova del traspàs de Còssima *Wagner*, la vídua del Mestre. Tot seguit ens aplegarem uns quants fidels i organitzarem pel dia de Cap d'Any a la tarda, una festa necrològica en el taller d'un d'ells, en la qual només s'interpretaren obres de *Richard Wagner*. Començarem amb el *Siegfried-Idyl*, que el Gran Mestre compongué en obsequi a Còssima quan aquesta posà el seu fill Siegfried al món; i acabarem amb la *Marxa Fúnebre* per a la mort de **Siegfried**, de *La posta dels déus*, que em reproduí l'esgarripança de la medulla i dels ossos característica dels moments sublims.

El mes d'abril de l'any 1920 tingué lloc al Liceu la represa del *Parsifal* wagnerià. Vaig assistir-hi amb la meva inoblidable i blonda Cecília. Tota la flama heroica i mística de la grandesa del mestre de Bayreuth cremà novament els meus nervis i m'injectà nou vigor per a seguir lluitant i produint. *Wagner und Goethe: mein Sturm und Drang*. La música medieval d'aquell simposi sagrat em refermava en la meva fe cristiana i catòlica, en el meu titanisme demoníac, en el meu menyspreu de les vileses i les terboleses. Jo, a l'edat de vint-i-cinc anys, era encara l'heroi pur, cast, virginal, no contaminat per cap mena de **Kundry** corrupta i fetillera. I al meu costat vetllava la deessa de la música: Santa Cecília.

De sobte, a fi de novembre (de 1920), Cecília i jo caiguérem malalts, ella lleu, jo greu. L'epidèmia de grip, que els anys 1918 i 1919 ens havia respectat, aquesta vegada, l'any 1920, s'acarnissava contra nosaltres dos. L'epidèmia era molt poc estesa, però d'una contundència terrible. Jo, que havia emmalaltit greument, vaig donar el tomb i em vaig salvar. Cecília, que estava lleu, i que potser per això no havia estat atesa tan a fons com jo, s'agreuà ràpidament, i es produí la catàstrofe. Cecília morí el dia 8 de desembre de l'any 1920, festa de la Puríssima Concepció, a l'edat de vint anys, en la mateixa data, dia per dia, en que ens

haviem conegut cinc anys enrera. La febre em devorava el cos i el meu cervell desvariejava constantment. Jo estava cadavèric, enfonsat al llit, a les fosques, vigilat pel metge, vetllat pels familiars. La nova terrible de la mort de Cecília em fou ocultada durant dies, fins que la febre baixà i m'abandonà, fins que vaig trobar-me fora de perill. Quan em fou comunicada la nova cruelíssima, ja feia més de quinze dies que Cecília era morta i enterrada. L'horror de l'elegia no pot dir el canvi que transformà per sempre el meu cos i la meva ànima. L'home vell morí en mí, en aquell instant, i nasqué l'home nou, l'home responsable i viril: trist, adust, impassible, silenciós, desesperat, ferit pel llamp...

Agustí ESCLASANS *

---

* **Agustí Esclasans i Folch** (Barcelona, 1895-1967). Poeta, traductor, filòsof i escriptor. Autor de "*Poema de Catalunya*", la novel·la "*Urània o la música de les esferes*", creador del *Sistema de Ritmologia de Catalunya*.